

EVROPSKA CENTRALNA BANKA

RECIKLIRANJE EUROBANKOVCEV: OKVIR DELOVANJA ZA ODKRIVANJE PONAREDKOV IN RAZVRŠČANJE EUROBANKOVCEV V KREDITNIH INSTITUCIJAH IN DRUGIH PROFESIONALNIH UPORABNIKI GOTOVINE GLEDE NA PRIMERNOST BANKOVCEV ZA UPORABO V OBTOKU

I UVOD

I.1 RAZLOGI ZA UVEDBO SKUPNEGA OKVIRA DELOVANJA ZA RECIKLIRANJE BANKOVCEV

Člen 106(1) Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in člen 16 Statuta ESCB Eurosistemu podeljujeta pravni mandat za izdajo eurobankovcev. Temeljna naloga v okviru tega mandata je zagotoviti zanesljivost in primernost eurobankovcev v obtoku in s tem krepiti zaupanje javnosti vanje. Kakovost eurobankovcev v obtoku je zato treba ohranjati na dovolj visoki ravni, da jih splošna javnost sprejema kot plačilno sredstvo in jih je mogoče brez težav uporabiti v avtomatih na gotovino. Razen tega je pristnost mogoče hitro in brez težav preveriti samo, če so bankovci v dobrem stanju. Ker njihova kakovost z uporabo nujno upada, je izrabljene ali poškodovane bankovce treba hitro umakniti iz obtoka in jih zamenjati z novimi oziroma takšnimi, ki so še primerni za obtok. Za ohranjanje verodostojnosti eurobankovcev kot plačilnega sredstva je treba tudi zagotoviti, da se ponarejene bankovce hitro prepozna in se jih takoj preda ustrezni nacionalni ustanovi za potrebe policijske preiskave.

Nekatere nacionalne centralne banke so za nemoteno oskrbo in vzdrževanje kakovosti bankovcev v obtoku s kreditnimi ustanovami sklenile dogovor, da je v avtomatih za dvig bankovcev in bankomatih (v nadaljevanju „bankomati”¹) mogoče uporabljati samo bankovce, ki so bili obdelani v nacionalni centralni banki.

S to strategijo so preprečile možnost, da bi kreditne ustanove svojim strankam izdajale ponarejene bankovce. Poleg tega je strategija zagotovila redno vračanje bankovcev v centralno banko in z zadostno hitrostjo kroženja v večini primerov omogočila nadzor splošne kakovosti bankovcev v obtoku.

Člen 6 Uredbe Sveta (ES) št. 1338/2001 z 28. junija 2001, ki opredeljuje ukrepe za zaščito eurobankovcev pred ponarejanjem, od kreditnih institucij in drugih ustanov, katerih poklicna dejavnost vključuje razvrščanje in distribucijo bankovcev [in kovancev], vključno z ustanovami, katerih poklicna dejavnost vključuje menjavo bankovcev različnih valut, npr. menjalnice (v nadaljevanju „kreditne institucije in ostali profesionalni uporabniki gotovine”), zahteva, da ponarejene bankovce nemudoma predajo pristojnim nacionalnim organom. Člen 6 poleg tega določa, da morajo države članice uvesti učinkovite, sorazmerne in odvračilne ukrepe za ustanove iz odstavka 1, ki svojih obveznosti v navedenem odstavku ne izpolnjujejo.

¹ Izraz „bankomat” v tem okviru zajema vse vrste samopostrežnih (uporabniško upravljanih) naprav, ki izdajajo bankovce, ne glede na ostale storitve, ki jih opravljajo (npr. elektronska plačila, tiskanje bančnih izpiskov itd.), z izjemo vplačilno-izplačilnih avtomatov.

18. aprila 2002 je Svet ECB določil pristojnosti Eurosistema glede uporabe vplačilno-izplačilnih avtomatov in vplačilnih avtomatov, ki opredeljujejo postopke za odkrivanje ponaredkov ter določajo minimalne standarde za razvrščanje eurobankovcev. Z izvedbo teh navodil v sodelujočih nacionalnih centralnih bankah so kreditne institucije v tistih državah, v katerih je bilo recikliranje bankovcev z zakonom ali z dogovori z nacionalnimi centralnimi bankami prej prepovedano, dobile možnost, da svojim strankam izdajajo tako bankovce, ki so bili obdelani v napravah, skladnih z opredeljenimi pristojnostmi, kot tudi tiste, ki so jih prejele iz nacionalnih centralnih bank.

Po določitvi pristojnosti Eurosistema so nekatere centralne banke v sodelovanju z bančnim sektorjem ali vlado sprejele ukrepe za razširitev dejavnosti, ki jih ureja dokument o pristojnostih Eurosistema. Sprejeti so bili okviri delovanja, ki kreditnim institucijam in drugim profesionalnim uporabnikom gotovine omogočajo, da še naprej izdajajo reciklirane eurobankovce, vendar pod pogojem, da je njihova pristnost in primernost predhodno preverjena v napravah za obdelavo gotovine, ki jih je v skladu s testnimi postopki Eurosistema uspešno testirala nacionalna centralna banka ustrezne države. Zaradi razlik v tradicionalni vlogi kreditnih institucij v gotovinskem ciklu ter neenotne izvedbe pristojnosti Eurosistema na nacionalni ravni tako v euroobmočju danes obstajajo trije različni modeli:

1. Kreditne institucije smejo strankam izdajati le bankovce, ki so jih prejele iz nacionalne centralne banke². Bankovce je dovoljeno reciklirati le v vplačilno-izplačilnih avtomatih, ki so testirani v Eurosistemu.
2. Kreditne institucije smejo strankam izdajati le bankovce, ki so jih prejele iz nacionalne centralne banke. Bankovce je dovoljeno reciklirati le v primeru, če je bila pristnost in primernost bankovcev predhodno preverjena v vplačilno-izplačilnih avtomatih ali drugih ustreznih napravah, ki so bile uspešno testirane v Eurosistemu.
3. Kreditnih institucij ne zavezujejo predpisi centralne banke o recikliranju bankovcev, vendar se od njih pričakuje, da sodelujejo s centralno banko in upoštevajo njena priporočila.

Možnost recikliranja eurobankovcev kreditnim institucijam in drugim profesionalnim uporabnikom gotovine omogoča, da svojo vlogo v ponudbi denarja opravljajo učinkoviteje in ceneje. Da bi preprečili konkurenčna izkrivljanja in uvedli usklajene standarde za recikliranje bankovcev v euroobmočju, so udeleženci Eurosistema sprejeli splošni okvir delovanja, ki bo uveden v celotnem euroobmočju. Ta velja za kreditne institucije in druge profesionalne uporabnike gotovine in podrobno opredeljuje zahteve za recikliranje bankovcev, predvsem pa uvaja skupna pravila za odkrivanje ponaredkov in minimalne standarde za preverjanje primernosti eurobankovcev za uporabo v obtoku.

1.2 CILJI OKVIRA

Glavni cilji tega okvira delovanja so naslednji: prvič, kreditnim institucijam in drugim profesionalnim uporabnikom gotovine olajšati izpolnjevanje obveznosti, določenih v členu 6 Uredbe Sveta (ES) št. 1338/2001; drugič, zagotoviti učinkovito izvajanje enotne politike o recikliranju bankovcev v kreditnih institucijah in drugih profesionalnih uporabnikih gotovine ter s tem preprečiti konkurenčna izkrivljanja znotraj euroobmočja in prispevati k oblikovanju

² To določilo navadno ne velja za manjše gotovinske transakcije prek bančnih okenc.

enotnega eurogotovinskega območja; in tretjič, kreditne institucije in druge profesionalne uporabnike gotovine spodbuditi k spoštovanju standardov za ravnanje z eurobankovci ter tako prispevati k ohranjanju kakovosti in pristnosti eurobankovcev v obtoku.

Poudariti velja, da kreditne institucije in drugi profesionalni uporabniki gotovine ne bodo prejeli povračila stroškov, ki nastanejo v povezavi z izvajanjem tega okvira delovanja ali v primeru, da ECB oz. nacionalne centralne banke sprejmejo dodatne ukrepe za izboljšanje kakovosti bankovcev v obtoku oz. sklenejo izdati eurobankovce s spremenjenimi ali novimi zaščitnimi elementi. Poleg tega sme Eurosistem, ki je pooblaščen za izdajo eurobankovcev, za zaščito verodostojnosti eurobankovcev v obtoku kadarkoli spremeniti ali razveljaviti ta okvir delovanja in sprejeti druge ukrepe.

2 OKVIR DELOVANJA ZA RECIKLIRANJE EUROBANKOVCEV V KREDITNIH INSTITUCIJAH IN DRUGIH PROFESIONALNIH UPORABNIKIH GOTOVINE

Ta splošni okvir ne posega v Uredbo Sveta (ES) št. 1338/2001 in nacionalne ukrepe, ki so jih na podlagi te uredbe sprejele posamezne države članice, temveč v okviru pristojnosti Eurosistema prispeva k njihovem nemotenemu izvajanju.

2.1 SPLOŠNE ZAHTEVE ZA RECIKLIRANJE BANKOVCEV

2.1.1 OPREDELITEV NAPRAV ZA OBDELAVO BANKOVCEV

Naprave za obdelavo bankovcev, ki jih za recikliranje bankovcev uporabljajo kreditne institucije in drugi profesionalni uporabniki gotovine in so obravnavane v tem dokumentu, so razvrščene v naslednje kategorije:

1. Naprave, ki jih upravljajo uporabniki, na primer vplačilno-izplačilni avtomati in vplačilni avtomati.
2. Naprave, ki jih upravljajo zaposleni. Razvrstiti jih je mogoče v dve skupini: (i) naprave, ki preverjajo pristnost in primernost bankovcev - naprave za obdelavo bankovcev/naprave za razvrščanje bankovcev, in (ii) naprave, ki preverjajo samo pristnost bankovcev oz. naprave za preverjanje pristnosti bankovcev. Vse vrste naprav, ki jih upravljajo zaposleni, morajo omogočati obdelavo bankovcev v svežnjih, razvrščanje posameznih bankovcev na pristne oz. sumljive (zavrjnjeni bankovci) brez posega upravljavca naprave, in fizično ločevanje sumljivih (zavrjnih) bankovcev od tistih, ki so bili razvrščeni med pristne eurobankovce³.

Naprave in ostala oprema za obdelavo gotovine, ki bo razvita v prihodnosti in bo imela enake funkcije kot zgoraj naštetih vrste naprav, bo morala prav tako zadostiti splošnim standardom, ki so določeni spodaj, da bi se lahko uporabljala za obdelavo bankovcev, ki jih je mogoče vračati v obtok v bankomatih in drugih uporabniško upravljanjih napravah.

3 V tem dokumentu niso obravnavane naslednje naprave za obdelavo bankovcev: (1) naprave za preverjanje pristnosti bankovcev, pri katerih se mora uporabnik sam odločiti, ali je bankovec pristen ali ne; (2) naprave za preverjanje pristnosti bankovcev, ki bankovce obdelujejo posamično ali v svežnjih, brez posega uporabnika, in jih razvrščajo na pristne in sumljive, vendar sumljivih bankovcev fizično ne ločujejo od pristnih; (3) samodejne blagajniške naprave (samodejne blagajne), ki jih upravljajo blagajniki v kreditnih institucijah kot dnevni trezor v poslovanju s strankami

Zgornje vrste naprav morajo biti izdelane tako, da jih je mogoče prilagoditi za zanesljivo odkrivanje novih ponaredkov. Prav tako morajo temu namenjene naprave omogočati spreminjanje nastavitvev za preverjanje primernosti bankovcev glede na različno visoke standarde.

2.1.2 NAČELA

Kreditne institucije in drugi profesionalni uporabniki gotovine smejo svojim strankam izdajati eurobankovce samo v primeru, da je bila njihova pristnost in primernost predhodno preverjena po načelih, ki jih je v tem dokumentu določila ECB oz. so jih v dodatnih sporazumih za njegovo izvajanje opredelile nacionalne centralne banke. Ti dodatni nacionalni sporazumi ne smejo vplivati na enakopravnost udeležencev, biti morajo v celoti usklajeni s standardi, ki so določeni v tem okviru delovanja, o njihovem izvajanju pa morajo nacionalne centralne banke v rednih razmikih poročati Eurosistemu.

Kreditne institucije in drugi profesionalni uporabniki gotovine morajo nadalje izpolniti vse obveznosti, ki jih glede ponarejanja določa zakonodaja Skupnosti in posameznih držav članic.

Pristnost in primernost bankovcev za recikliranje preverjajo ustrezno usposobljeni uslužbenci oz. naprave za obdelavo bankovcev, ki so bile uspešno testirane v nacionalni centralni banki.

Vračanje bankovcev v obtok preko bankomatov ali drugih uporabniško upravljanih naprav je dovoljeno samo v primeru, če je bila pristnost in primernost bankovcev preverjena v napravah za obdelavo gotovine, ki so bile uspešno testirane v nacionalni centralni banki.

Bankovcev, katerih pristnost so ročno ali z napravami, ki niso uspešno testirane v nacionalni centralni banki, preverili ustrezno usposobljeni uslužbenci, se ne vrača v obtok preko bankomatov ali drugih uporabniško upravljanih naprav, ampak le na okencih in zgolj v primeru, če je bil predhodno opravljen pregled primernosti.

Bankovcev, katerih pristnost in primernost nista bili preverjeni, se ne vrača v obtok, ampak se jih preda ustrezni nacionalni centralni banki ali pooblaščenim ustanovi oz. ustanovam.

2.1.3 IZJEME

(a) Ročno preverjanje primernosti bankovcev, vrnjenih v obtok preko bankomatov ali drugih uporabniško upravljanih naprav

V oddaljenih podružnicah kreditnih institucij z zelo majhnim številom gotovinskih poslov smejo v nasprotju z načeli, določenimi v poglavju 2.1.2, pristnost bankovcev, ki se vračajo v obtok preko bankomatov ali uporabniško upravljanih naprav, izjemoma preverjati ustrezno usposobljeni uslužbenci, ki morajo pri tem spoštovati minimalna načela razvrščanja (ročno razvrščanje bankovcev glede na pristnost), določena v prilogi k temu dokumentu. Pristnost teh bankovcev se preverja v napravah za preverjanje pristnosti, ki so bile uspešno testirane v nacionalni centralni banki. Kreditne institucije morajo v tesnem sodelovanju z ustrezno nacionalno centralno banko obseg bankovcev, katerih primernost je bila preverjena ročno, omejiti na 5 odstotkov skupnega obsega danega apoena bankovcev, ki so reciklirani v bankomatih ali drugih uporabniško upravljanih napravah na nacionalni ravni.

(b) Višja sila

V primeru višje sile, ki je opredeljena v skladu s pravnim sistemom države, v kateri ima kreditna institucija ali drug profesionalni uporabnik gotovine svoj sedež, in zaradi katere je oskrba z bankovci bistveno zmanjšana, smejo za zagotovitev nemotene oskrbe z bankovci

izjemoma in začasno pristnost in primernost bankovcev v skladu z zahtevami, ki so določene v tem dokumentu, preverjati ustrezno usposobljeni uslužbenci v kreditnih institucijah oz. drugih profesionalnih uporabnikih gotovine. V takšnih primerih višje sile mora kreditna institucija oz. drug profesionalni uporabnik gotovine nacionalno centralno banko svoje države nemudoma obvestiti, da preverjanje pristnosti in primernosti bankovcev ročno opravljajo njeni ustrezno usposobljeni uslužbenci. Takšno obvestilo mora vsebovati podrobne informacije o naravi višje sile in pričakovanem trajanju ročne obdelave eurobankovcev.

2.1.4 UPRAVLJANJE BANKOMATOV IN DRUGIH UPORABNIŠKO UPRAVLJANIH NAPRAV S STRANI TRETJIH OSEB

Od drugih organizacij, ne glede na to ali se člen 6 Uredbe Sveta (ES) št. 1338/2001 nanaša nanje ali ne, ki upravljajo samopostrežne avtomate, ki javnosti izdajajo eurobankovce (npr. bankomati), še zlasti od trgovcev na drobno, se pričakuje, da bodo skrbno preverili pristnost in primernost bankovcev v skladu s standardi, ki so določeni v tem okviru delovanja. Eurosistem bo spremljal dogajanja na tem področju.

2.2 ODKRIVANJE PONAREDKOV

Skrb za učinkovito odkrivanje ponaredkov in preprečevanje njihovega vračanja v obtok je izjemno pomembna. Zato morajo biti naprave za obdelavo bankovcev, ki se uporabljajo za preverjanje pristnosti eurobankovcev, sposobne zanesljivo prepoznati ponarejene eurobankovce in jih ločiti od pristnih. Kreditne institucije, ki reciklirajo eurobankovce v prostem prometu, morajo zagotoviti, da pristnost teh bankovcev preverijo vsaj ustrezno usposobljeni uslužbenci.

Ponarejene in sumljive bankovce je treba nemudoma predati ustreznim organom oblasti v skladu z določili nacionalnih sporazumov in Uredbo Sveta (ES) št. 1338/2001.

2.3 ODKRIVANJE NEPRIMERNIH BANKOVCEV

Preverjanje primernosti bankovcev, ki se vračajo v obtok, poteka v skladu z Eurosistemovimi minimalnimi standardi razvrščanja, ki so opredeljeni v Prilogi k temu okviru delovanja⁴. Neprimerne bankovce se vrne v nacionalno centralno banko. Ker se bankovci dveh najnižjih apoenov (5 € in 10 €) v obtoku navadno obrabijo najhitreje, je priporočljivo, da se za zagotovitev visoke kakovosti teh bankovcev v obtoku trgovcem na drobno in javnosti redno posreduje sveže zaloge teh dveh apoenov.

Posamezni kriteriji za razvrščanje glede na primernost bankovcev za uporabo v obtoku so oblikovani tako, da zagotavljajo kakovost eurobankovcev v obtoku v državah euroobmočja. ECB ima pravico, da za dosego tega cilja standarde prilagodi ali posodobi.

Za nemoteno delovanje gotovinskega cikla in za zagotovitev visoke kakovosti bankovcev v obtoku nacionalne centralne banke na območju svoje države spremljajo gibanje splošne ravni kakovosti eurobankovcev. Če se kakovost vseh bankovcev oz. posameznih apoenov v obtoku zniža, nacionalna centralna banka lahko, potem ko je o tem obvestila ECB, upraviteljem sistemov za preverjanje primernosti bankovcev svetuje, kako naj prilagodijo nastavitve naprav za preverjanje.

⁴ Nacionalne centralne banke Prilogo na njihovo zahtevo posredujejo kreditnim institucijam, drugim profesionalnim uporabnikom gotovine in proizvajalcem naprav za obdelavo bankovcev.

2.4 RAVNANJE Z EUROBANKOVCI PO OBDELAVI V NAPRAVAH ZA OBDELAVO BANKOVCEV IN RAZVRŠČANJE

2.4.1 NAPRAVE, KI JIH UPRAVLJAJO UPORABNIKI

Pri napravah, ki jih upravljajo uporabniki, morajo biti vloženi bankovci razvrščeni v eno od naslednjih kategorij: za naprave, ki ne preverjajo pristnosti vloženih bankovcev in ki primernih bankovcev ne reciklirajo, npr. vplačilni avtomati, ni zahtevano, da ločujejo med kategorijama 4a in 4b.

Tabela 1 Razvrščanje bankovcev v uporabniško upravljanih avtomatih in nadaljnji postopek

Kategorija	Razvrstitev	Značilnosti	Postopek
1	Ni bankovec oz. ni prepoznan kot eurobankovec	Vzrok neprepoznave bankovca: – napačen videz ali format; – napaka v prenosu (vložena dva bankovca itd.); – velika oslovka ušesa ali manjkajoči deli; – ročne oznake, ločilne kartice itd.; – neustrezna valuta, ni eurobankovec	Vrni stranki.
2	Obstaja sum, da gre za ponarejen eurobankovec ¹⁾	Podoba in format sta prepoznana, vendar eden ali več zaščitnih elementov manjka oziroma je zunaj tolerance.	Umakni iz obtoka. Bankovec se čimprej, vendar najkasneje dvajset delovnih dni po plačilu v avtomatu, skupaj s podatki o imetniku računa v skladu z nacionalnimi predpisi preda pristojnim nacionalnim organom v preverjanje pristnosti. Plačilo se ne knjiži v dobro imetnika računa.
3	Eurobankovci, katerih pristnost ni nedvoumno preverjena	Podoba in format sta prepoznana, vendar zaradi odstopanj v kakovosti in/ali toleranci niso prepoznani vsi zaščitni elementi. V večini primerov gre za poškodovane ali umazane bankovce.	Bankovce se obdela ločeno in čimprej, najkasneje pa dvajset delovnih dni po plačilu v avtomatu v skladu z nacionalnimi predpisi preda pristojnim nacionalnim organom v preverjanje pristnosti. ²⁾ Podatke o imetniku računa se hrani osem tednov po odkritju v avtomatu. Podatke se posreduje na zahtevo. Druga možnost je, da se v dogovoru s pristojnimi nacionalnimi organi podatke, ki omogočajo sledljivost imetnika računa, pristojnim organom preda skupaj z bankovci iz kategorije 3. Plačilo se sme knjižiti v dobro imetnika računa.
4a	Eurobankovci, ki so prepoznani kot pristni in primerni.	Vsi testi pristnosti in primernosti, ki jih omogoča naprava, so pozitivni.	Bankovec se reciklira. Plačilo se knjiži v dobro imetnika računa.
4b	Eurobankovci, ki so prepoznani kot pristni in neprimerni.	Vsi testi pristnosti, ki jih omogoča naprava, so pozitivni. Testi primernosti, ki jih omogoča naprava, so negativni.	Bankovca se ne reciklira, ampak vrne nacionalni centralni banki. Plačilo se knjiži v dobro imetnika računa.

1) Praviloma kategorija 2 zajema večino bankovcev, prejetih od profesionalnih uporabnikov gotovine, „za katere slednji vejo ali imajo utemeljen sum, da so ponarejeni“ v smislu člena 6 Uredbe Sveta (ES) št. 1338/2001. Končno odločitev o pristnosti eurobankovcev sprejme nacionalna centralna banka.

2) Če bankovci iz kategorije 3 niso fizično ločeni od bankovcev iz kategorij 4a in 4b, je vse bankovce treba obravnavati kot bankovce iz kategorije 3 in jih vrniti pristojnim nacionalnim organom.

Registracija in prepoznavanje (i) bankovcev/ponaredkov iz kategorij 2 in 3 in (ii) ustreznih imetnikov računa je nujno za zagotovitev njihove sledljivosti in s tem večje varnosti. Da bi bilo ponaredke, ki so bili v nacionalni centralni banki razvrščeni v kategorijo 3, mogoče povezati z bankovci ustreznega imetnika računa, je treba podatke, ki omogočajo prepoznavanje tako ponaredkov kot tudi stranke, hraniti najmanj osem tednov po tem, ko je bil ponarejen bankovec odkrit v napravi za obdelavo gotovine, če ti podatki niso bili predani ustreznim nacionalnim organom skupaj z bankovci kategorije 3.

Policijske službe za dodatno zaščito pred zlorabami priporočajo uporabo video nadzora. To vprašanje ureja ustrezna nacionalna zakonodaja.

2.4.2 NAPRAVE, KI JIH UPRAVLJAJO ZAPOSLENI

Naprave, ki jih upravljajo zaposleni, morajo bankovce razvrstiti bodisi kot pristne ali kot sumljive. Pri pristnih bankovcih je treba preveriti njihovo primernost za nadaljnjo uporabo v obtoku in izločiti neprimerne bankovce.

Tabela 2 Razvrščanje bankovcev v napravah, ki jih upravljajo zaposleni, in nadaljnji postopek

Kategorija	Razvrstitev	Značilnosti	Postopek
A	(i) Bankovec ni prepoznan kot eurobankovec ali pa (ii) obstaja sum, da gre za ponarejen eurobankovec.	Vzrok neprepoznave: – napaka v prenosu (vložena dva bankovca itd.); – napačen videz ali format; – velika oslovska ušesa ali manjkajoči deli; – ročne oznake, ločilne kartice itd.; – neustrezna valuta; – videz ali format je prepoznan, vendar pa eden ali več zaščitnih elementov manjka ali pa je očitno zunaj tolerance; – videz in format sta pravilna, vendar pa niso prepoznani vsi zaščitni elementi zaradi odstopanj v kakovosti ali toleranci; – v večini primerov gre za poškodovane ali umazane bankovce.	(i) Predmet ni prepoznan kot eurobankovec: npr. prazen kos papirja, druge valuti ali čeki. Po vizualnem pregledu uslužbenec te predmete loči od sumljivih eurobankovcev. (ii) Vse druge predmete, tj. sumljive eurobankovce, se čimprej, najkasneje pa dvajset delovnih dni po plačilu v avtomatu v skladu z nacionalnimi predpisi preda pristojnim nacionalnim organom v preverjanje pristnosti.
B 1	Bankovec je prepoznan kot pristen in primeren.	Vsi testi pristnosti in primernosti, ki jih omogoča naprava, so pozitivni.	Bankovec se reciklira. Plačilo se knjiži v dobro imetnika računa.
B 2	Bankovec je prepoznan kot pristen in neprimeren.	Vsi testi pristnosti, ki jih omogoča naprava, so pozitivni. Testi primernosti, ki jih omogoča naprava, so negativni.	Bankovca se ne reciklira, ampak vrne nacionalni centralni banki. Plačilo se knjiži v dobro imetnika računa.

2.5 PODATKI O EUROBANKOVCIH IN NJIHOVH ZAŠČITNIH ELEMENTIH

Podatki o eurobankovcih in njihovih zaščitnih elementih so bili ustreznim tržnim udeležencem posredovani v okviru priprav na uvedbo eura v letih 2000 in 2001. Eurosistem bo na tem področju z ustreznimi tretjimi osebami sodeloval tudi v prihodnje. Tako bo kreditne institucije in druge profesionalne uporabnike gotovine o izdajah eurobankovcev z novimi ali spremenjenimi zaščitnimi elementi obveščal dovolj zgodaj, da se bodo lahko pripravili na obdelavo novih eurobankovcev.

2.6 ENOTNI TESTI NACIONALNIH CENTRALNIH BANK ZA NAPRAVE ZA OBDELAVO BANKOVCEV, KI SE UPORABLJAJO ZA RECIKLIRANJE

V skladu s tem okvirom delovanja se za recikliranje eurobankovcev v napravah za obdelavo bankovcev, opredeljenih v odstavku 2.1.1, uporablja naprave, ki preverjeno izpolnjujejo v tem dokumentu opredeljene zahteve. V ta namen nacionalne centralne banke proizvajalcem na ustreznih lokacijah omogočijo enotno testiranje detekcijskih sistemov in naprav za obdelavo bankovcev s širokim izborom aktualnih ponarejenih ter pristnih in neustreznih eurobankovcev. Ti testi, kot tudi njihovi rezultati, so priznani v vsem euroobmočju. Vsako napravo, ki jo nacionalna centralna banka uspešno testira po enotnem testnem postopku Eurosistema, je mogoče uporabljati v vsem euroobmočju in sicer v skladu z nacionalno zakonodajo in brez ponovnega testiranja v nacionalni centralni banki druge države euroobmočja. Eurosistem na spletnih straneh ECB in nacionalnih centralnih bank objavlja seznam uporabniško upravljanih naprav in naprav, ki jih upravljajo zaposleni, opredeljenih v odstavku 2.1.1., ki so uspešno opravili enotni test v eni od nacionalnih centralnih bank Eurosistema. Če uspešno testirana naprava ne opravi ponovnega testa v drugi nacionalni centralni banki, bo ta vrsta naprave odstranjena s seznama, ki je objavljen na spletnih straneh Evropske in nacionalnih centralnih bank. Kreditne institucije in drugi profesionalni uporabniki gotovine, ki namestijo takšno napravo, morajo pred predajo v uporabo o tem obvestiti pristojno nacionalno centralno banko.

Nacionalna centralna banka proizvajalcem ali drugim tretjim osebam za napravo ne bo izdala nikakršnega potrdila o uspešno opravljenem testu. Lahko pa izda skupno poročilo o testu, če je bila naprava uspešno testirana v nacionalni centralni banki.

Test je priznan samo za testirane ponaredke. Eurosistem nima nikakršne formalne odgovornosti, če naprava, ki je bila uspešno testirana v nacionalni centralni banki, ne ustreza zahtevam, ki so opredeljene v tem okviru delovanja. Zato je naloga kreditnih institucij in drugih profesionalnih uporabnikov gotovine, da v sodelovanju s proizvajalci posodablajo naprave in namestijo najnovejšo različico posodobljene strojne ali programske opreme za preverjanje pristnosti, ki jo zagotavljajo ustrezni proizvajalci. Eurosistem bo oblikoval postopke, ki bodo tretjim strankam (proizvajalcem in upraviteljem naprav) v pomoč v njihovih prizadevanjih, da pravočasno posodobijo svoje izdelke. Prav tako bo kreditni sektor obveščal o aktualnih ponaredkih, ki posnemajo strojno berljive zaščitne elemente. Kreditne institucije in drugi profesionalni uporabniki gotovine morajo poskrbeti, da proizvajalec po vsaki posodobitvi strojne ali programske opreme za preverjanje pristnosti ustrezno napravo preda v ponovno testiranje v nacionalni centralni banki.

Proizvajalci so nacionalni centralni banki dolžni posredovati vse podatke o tem, kako je napravo mogoče prilagoditi za prepoznavanje novih ponaredkov in bolj oziroma manj zahtevnih standardov glede primernosti bankovcev, in sicer tako v primerih, ko so (i) potrebne samo spremembe strojne opreme, kot tudi v primerih, ko so (ii) potrebne spremembe tako programske kot tudi strojne opreme. Vsa vprašanja v zvezi s temi podatki bodo opredeljena v sporazumu o nerazkrivanju podatkov, ki ga podpišeta obe vključeni strani.

2.7 NADZOR, KI GA IZVAJAJO NACIONALNE CENTRALNE BANKE

Kreditne institucije in drugi profesionalni uporabniki gotovine morajo nacionalni centralni banki redno posredovati spodnje informacije, da Eurosistemu omogočijo nadzor nad izvajanjem tega okvirnega sporazuma.

- Splošne informacije o recikliranju in gotovinskih središčih;
- Statistični podatki o obsegu gotovinskih poslov;
- Informacije o bankomatih in napravah, ki se uporabljajo za recikliranje bankovcev;
- Informacije o odročnejših bančnih poslovalnicah z zelo majhnim obsegom gotovinskih poslov, kjer se primernost bankovcev preverja ročno.

Eurosistem bo v dogovoru z bančnim sektorjem v prvem polletju leta 2005 podrobneje opredelil zahtevane informacije.

Kreditne institucije in drugi profesionalni uporabniki gotovine morajo nacionalni centralni banki omogočiti sistemski pregled naprav v uporabi, ki zagotavljajo zanesljivo preverjanje pristnosti in primernosti (če naprava to omogoča), kot tudi sledljivost transakcij (v uporabniško upravljanih napravah). Na osnovi tega pregleda lahko nacionalna centralna banka ponovno oceni in prilagodi tudi ukrepe, ki urejajo delovanje teh naprav in naknadno obdelavo preverjenih bankovcev, na ustrezno velikem vzorcu pa tudi razvrščanje bankovcev glede na pristnost, ki ga opravljajo usposobljeni uslužbenci. Če nacionalna centralna banka med pregledom odkrije kakršne koli nepravilnosti, mora kreditna institucija oz. drug poklicni uporabnik gotovine čim prej sprejeti ustrezne ukrepe za uskladitev svojih postopkov z zahtevami tega okvira delovanja. Kjer sistemski pregled razkrije, da določena vrsta naprave za obdelavo bankovcev ne odkriva vseh aktualnih pomanjkov, mora zadevna ustanova nemudoma posodobiti vse naprave te vrste. Poleg tega bo Eurosistem s proizvajalci sklenil sporazum, ki slednje zavezuje, da vse svoje stranke redno obveščajo o posodobitvah naprav.

3 IZVAJANJE

Nacionalne centralne banke morajo ta okvir delovanja na nacionalni ravni uvesti čimprej oziroma najkasneje do konca leta 2006. Do začetka izvajanja tega okvira delovanja odnose med nacionalnimi centralnimi bankami in profesionalnimi uporabniki gotovine v posamezni državi še naprej urejajo nacionalni predpisi in dogovori. Z začetkom izvajanja tega okvira delovanja se bo začelo dveletno prehodno obdobje, v katerem morajo kreditne institucije in drugi profesionalni uporabniki gotovine ustrezno prilagoditi svoje postopke in naprave za obdelavo gotovine. Prehodno obdobje lahko traja najkasneje do konca leta 2007. Kreditne institucije in drugi profesionalni uporabniki gotovine, ki se odločijo, da ne želijo sami reciklirati bankovcev, bodo tudi po začetku izvajanja okvira delovanja ohranili možnost, da njihove zahteve glede eurobankovcev v skladu s svojimi določili izpolnjuje nacionalna centralna banka.

Ta okvir delovanja nadomešča dokument o pristojnostih Eurosistema za uporabo vplačilno-izplačilnih avtomatov in vplačilnih avtomatov, ki ga je Svet ECB sprejel 18. aprila 2002, vendar ne posega v trenutno veljavna pogodbeno razmerja glede teh naprav.

© Evropska centralna banka, 2005

Naslov: Kaiserstrasse 29, D-60311 Frankfurt am Main, Nemčija

Poštni naslov: Postfach 16 03 19, D-60066 Frankfurt am Main, Nemčija

Telefon: +49 69 1344 0; Spletna stran: <http://www.ecb.int>; Faks: +49 69 1344 6000; Teleks: 411 144 ecb d

Vse pravice so pridržane. Razmnoževanje v izobraževalne in nekomercialne namene je dovoljeno pod pogojem, da je naveden vir.

ISBN 978-92-899-0094-2 (spletna izdaja)